

УДК 94(436=161.2)”1891/1897”
DOI: 10.24919/2312-2595.8/50.241174

Дмитро КАВАЦЮК

аспірант кафедри історії України і методики викладання історії, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, Україна, індекс 76000 (dmytro_kawazjuk@ukr.net)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1392-4523>

ResearcherID: <http://www.researcherid.com/rid/AAZ-4841-2021>

Scopus Author ID: 57218949778

Бібліографічний опис статті: Кавацюк, Д. (2021). Українське представництво австрійського парламенту 1891–1897 рр. в умовах політики «нової ери». *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія*, 8/50, 57–69. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.8/50.241174>.

УКРАЇНСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО АВСТРІЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ 1891–1897 рр. В УМОВАХ ПОЛІТИКИ «НОВОЇ ЕРИ»

***Анотація.** Проголошена в листопаді 1890 р. політика «нової ери», справила значний вплив на розвиток українського національного руху в Галичині, сприяла його активізації та модернізації. **Мета статті** – розкрити особливості діяльності українського представництва парламенту в 1891–1897 рр. під впливом політики «нової ери». **Методологія дослідження** полягає у використанні методів та принципів історичного пізнання. Використання загальнонаукових (індукції, дедукції, аналізу, синтезу, абстрагування) і спеціально-історичних (порівняльного, проблемно-хронологічного) методів у поєднанні з науковими принципами (об’єктивності, історизму) дали змогу проаналізувати особливості участі народівців у виборчій кампанії 1891 р. та їх діяльність у парламенті крізь призму польсько-української угоди. Для визначення кількості виступів депутатів у статті використано математичний метод. **Наукова новизна** полягає в тому, що у*

© Дмитро Кавацюк, 2021

ISSN 2312-2595 (Print) ISSN 2664-3715 (Online)

статті використано протоколи австрійського парламенту, інформацію з українських і чеських періодичних видань та спогадів О. Барвінського і К. Левицького, які дали змогу віднайти нові закономірні процеси та явища. З'ясовано, що парламент став одним з плацдармів у боротьбі за здійснення положень «нової ери». **Висновки.** «Нова ера» визначила напрями діяльності українських депутатів Палати послів, які дотримувалися виваженої поміркованої політики щодо австрійського уряду на початковому етапі своєї парламентської діяльності. У грудні 1893 р. частина депутатів на чолі з Ю. Романчуком, незадоволена дрібними поступками уряду, відійшла від угоди та заявила про перехід до опозиції. Водночас «нова ера» сприяла потраплянню до парламенту молодого покоління українських політиків, а в Палаті послів вони входили до складу делегацій на зустріч з депутатами угорської частини Австро-Угорської монархії.

Ключові слова: парламент; «нова ера»; Галичина; вибори; народовці.

Dmytro KAVATSIUK

Postgraduate Student at the Department of History of Ukraine and Methods of Teaching History, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, 57, Shevchenko Str., Ivano-Frankivsk, Ukraine, postal code 76000 (dmytro_kawazjuk@ukr.net)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1392-4523>

ResearcherID: <http://www.researcherid.com/rid/AAZ-4841-2021>

Scopus Author ID: 57218949778

To cite this article: Kavatsiuk, D. (2021). Ukrainiske predstavnytstvo avstriiskoho parlamentu 1891–1897 rr. v umovakh polityky «novoї ery» [Ukrainian representatives in the Austrian Parliament 1891–1897 in the conditions of the "new era" policy]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seria Istoriiā – Problems of Humanities. History Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 8/50, 57–69. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.8/50.241174> [in Ukrainian].

**UKRAINIAN REPRESENTATIVES
IN THE AUSTRIAN PARLIAMENT 1891–1897
IN THE CONDITIONS OF THE "NEW ERA" POLICY**

Summary. The policy of the "new era" proclaimed in November 1890 had a significant impact on development of the Ukrainian national movement in Galicia contributing to its intensification and modernization. **The purpose of the article** is to reveal the peculiarities of activity of the Ukrainian representatives of the parliament in 1891–1897 under the influence of the policy of the "new era". **The research methodology** is to use the methods and principles of historical knowledge. Use of general scientific (induction, deduction, analysis, synthesis, abstraction) and special-historical (comparative, problem-chronological) methods in combination with scientific principles (objectivity, historicism) made it possible to analyze the peculiarities of the participation of the populists in the election campaign of 1891 and their activities in parliament through the prism of the Polish-Ukrainian agreement. To determine the number of speeches of deputies was used mathematical method. **The scientific novelty** is that the article uses the minutes of the Austrian Parliament, information from Ukrainian and Czech periodical and memoirs of O. Barvinskyj and K. Levytskyj, which made it possible to find new regular processes. It turned out that the parliament became one of the bridgeheads in the struggle for the implementation of the provisions of the "new era". **Conclusions.** The "new era" defined the activities of Ukrainian deputies of the House of Ambassadors, who adhered to a balanced moderate policy towards the Austrian government at the initial stage. In December 1893, some deputies, led by Y. Romanchuk, dissatisfied with small concessions, refused the agreement and announced the transition to the opposition. At the same time, the "new era" facilitated the entry of a young generation of Ukrainian politicians into parliament, and in the House of Ambassadors they were part of delegations to meet with deputies from the Hungarian monarchy party.

Key words: parliament; "new era"; Galicia; election; populists.

Постановка проблеми. Населення Галичини у складі Габсбурзької монархії в 60-х рр. XIX – на початку XX ст. брало участь у діяльності представницьких органів держави, одним з яких був парламент – рейхсрат. Нижня палата парламенту – Палата послів (депутатів) – формувалася шляхом проведення виборів у чотирьох куріях, розділених між собою на основі податкового цензу (Ка-

пуцак & Королько, 2019, с. 11). Однак на діяльність українського представництва мали безпосередній вплив не тільки кількість депутатів і персональний склад, але й внутрішньополітична ситуація в імперії загалом та Галичині зокрема. Подією, що стала визначальною для розвитку українського національного руху в 90-х рр. XIX ст., була політика «нової ери». Під цим кутом зору цікаво з'ясувати вплив польсько-української угоди на діяльність українських депутатів у Палаті послів восьмої каденції 1891–1897 рр.

Аналіз основних досліджень. Проблематика «нової ери» знайшла відображення в історичній літературі, насамперед у дослідженнях львівських дослідників Ігоря Чорновола (2000) та Олени Аркуші (Аркуша та ін., 2016). Авторами статей з досліджуваної проблематики стали Надія Бойко (2019), Мар'ян Мудрий та деякі ін. Одним з перших свою увагу на вплив «нової ери» на діяльність українського представництва в парламенті звернув австрійський історик Гарольд Біндер (Binder, 2006). Введення до наукового обігу інформації з протоколів парламенту дасть змогу комплексно оцінити позицію народовців у Палаті послів та визначити головні напрями їх діяльності.

Мета статті. На основі протоколів парламенту, спогадів і фахової літератури дослідити вплив «нової ери» на діяльність українського парламентського представництва. Виходячи з мети дослідження, поставлено такі завдання: розкрити участь народовців у виборчій 1891 р.; висвітлити позицію українського представництва в парламенті та їх участь у засіданні Палати послів, систематизувати й узагальнити отриману інформацію.

Виклад основного матеріалу. Політика «нової ери» була проголошена народовцями в Галицькому сеймі 25–27 листопада 1890 р. (Аркуша та ін., 2016, с. 160). Одним з її положень, на думку, О. Барвінського, був пункт: «відповідна репрезентація (українців – Д. К.) в тілах законодавчих» (Барвінський, 2010, с. 145). Без сумніву, під «тілами законодавчими» малися на увазі Галицький сейм та австрійський парламент. Велику увагу польських діячів до парламенту підтверджує той факт, що зустріч української депутації (Кость Левицький, Сильвестр Сембратович, Корнило Мандичевський, Олександр Огоновський, Костянтин Телішевський та Олександр Барвінський) з намісником Галичи-

ни графом Казимиром Бадені 24 листопада 1890 р. викликала занепокоєння у польських політиків та поширення неправдивих чуток про підтримку українців урядом на майбутніх парламентських виборах (Барвінський, 2010, с. 148–149).

Частина польських діячів, які виступали проти українсько-польського порозуміння, 11 грудня 1890 р. відправили до Відня депутацію, щоб з'ясувати деталі угоди та підтвердити або спростувати інформацію, що уряд пообіцяв народовцям 10 мандатів на наступних парламентських виборах. Інформація не підтвердилася, але представник польської парламентської фракції Евзебіус Черкавський зустрівся з прем'єр-міністром графом Едуардом Таффе та просив не робити жодних поступок українцям без погодження з Польським колом (Чорновол, 2000, с. 130). За збігом обставин VII каденція парламенту завершилася 23 січня 1891 р., невдовзі після проголошення «нової ери» 25 листопада 1890 р. Нові вибори до Палати послів було призначено на березень 1891 р. Положення «нової ери» про «відповідну репрезентацію в тілах законодатних» набуло особливої актуальності. Парламентські вибори мали стати випробуванням на практиці українсько-польського порозуміння.

Ще одним положенням «нової ери», що впливало на організацію передвиборчої боротьби, був розрив між народовцями і русофілами (Аркуша та ін., 2016, с. 160). До проголошення «нової ери» обидві течії, незважаючи на ідейні суперечки, мали спільну репрезентацію в австрійському парламенті та Галицькому сеймі. 8 грудня 1890 р. русофіли на чолі з Теофілом Павликовим зустрілися з митрополитом Сильвестром Сембратовичем, щоб той відмовився від підтримки «нової ери». Під час дискусії С. Сембратович прогнозував українцям 8–10 мандатів на наступних парламентських виборах. Русофіли відповіли, що не бажають мати затверджених урядом депутатів, тому будуть брати участь у виборах самостійно (Барвінський, 2010, с. 186). Отже, відбулося остаточне розмежування між русофілами і народовцями.

Народовські діячі 26 січня 1891 р. вперше створили передвиборчий комітет самостійно (перед тим тільки у співпраці з русофілами) під назвою «Руський головний комітет виборчий» (далі – РГКВ), що організував передвиборчу агітацію та погодження кандидатів до Палати послів парламенту. У виданій РГКВ

27 січня 1891 р. відозві до населення зазначалося, що вибори важливі у зв'язку з «проголошенем руськими послами в крайовім соймі програми» (Барвінський, 2010, с. 260). Народовці розуміли, що для успішного впровадження політики «нової ери» потрібно здобути перемогу хоча б у декількох виборчих округах.

РГКВ після тривалих нарад протягом лютого 1891 р. висунув кандидатів у 17 округах четвертої селянської курії Східної Галичини. Результатом виборів 2 березня 1891 р. стала перемога п'яти кандидатів РГКВ: Юліан Романчук в окрузі Калуш – Долина – Бібрка; Костянтин Телішевський (округ Самбір – Турка – Рудки); Олександр Барвінський (округ Броди – Кам'янка); Адольф Підляшецький (округ Коломия – Косів – Снятин); Корнило Мандичевський (округ Станиславів – Богородчани – Надвірна – Товмач). Ще два мандати здобули Йосиф Брилинський і Ксенофонт Охримович, які брали участь у виборах самостійно, але відкрито підтримували угодовську «програму Ю. Романчука», тобто «нову еру» (Барвінський, 2010, с. 270–271). Отже, народовці завели до Палати послів сімох депутатів.

Відомий галицький політик Кость Левицький, оцінюючи результати виборів, назвав їх першим розчаруванням політики «нової ери», оскільки українці не здобули навіть половини мандатів у порівнянні з 1873 р. (16 послів) (Левицький, 1926, с. 243). Однак свої спогади К. Левицький писав на схилі віку, його оцінка доволі суб'єктивна. Зі свого боку, О. Барвінський давав позитивну оцінку результатам виборів. На наш погляд, це був беззаперечний успіх народовців. По-перше, вони витіснили русофілів з Палати послів, зазнав поразки в окрузі Жовква – Сокаль – Рава-Руська русофіл Василь Ковальський, який безперервно був депутатом парламенту з 1873 до 1891 рр. По-друге, до рейхсрату потрапили провідні народовські діячі – Ю. Романчук, О. Барвінський та К. Телішевський. По-третє, відбулося збільшення чисельності українського представництва у порівнянні з двома попередніми каденціями, коли в 1879–1885 рр. було чотири депутати, а в 1885–1891 рр. – п'ять. У 1894 р. депутатом став народовець Анатоль Вахнянин, перемігши на позачергових виборах, які відбулися у зв'язку зі смертю поляка Едвіна Плажека. Відповідно число народовців у Палаті послів збільшилося до восьми осіб.

Розглядаючи участь українців у виборах до парламенту, необхідно з'ясувати, якою мірою поляки та австрійський уряд сприяли виконанню домовленостей «нової ери» про забезпечення «відповідної репрезентації». В округах, де балотувалися Ю. Романчук, О. Барвінський, А. Підляшецький та К. Мандичевський, Центральний комітет польський не висунув своїх контр-кандидатів узагалі, а в округах Жовква – Сокаль – Рава-Руська і Стрий – Жидачів – Дрогобич підтримав Й. Брилинського та К. Охримовича. О. Барвінський згадував, що в окрузі Калуш – Долина – Бібрка проводилася активна кампанія проти кандидата Ю. Романчука з боку русофілів і поляків. Під загрозою програшу Ю. Романчука відбулася зустріч О. Барвінського та К. Бадені, на якій український політик настояв на необхідності обрати Ю. Романчука депутатом парламенту. Після цього «польська агітація присмирніла ... і Романчук повалив свого противника великою більшістю голосів» (Барвінський, 2010, с. 264). Отже, пасивна передвиборча діяльність поляків в окремих округах та особистий вплив намісника Галичини графа К. Бадені допомогли здобути українцям сім мандатів до Палати послів парламенту 2 березня 1891 р.

З іншого боку, підтримка уряду погіршила відносини народовців з русофілами і соціалістами-радикалами, які вважали депутатів, прихильників «нової ери», «запроданцями». Так, часопис Русько-української радикальної партії «Народ» писав: «Всі народовські депутати вийшли при безпосередній помочі польських панів і інших сил, що розумієся скрізь уживали й постраху та деморалізації виборців. Протів Романчука й Барвінського шляхта польська навіть не ставила своїх кандидатів, Підляшецького навіть потвердив польський центральний шляхецький комітет. Особливо підпирали великі польські пани Барвінського» («Народ», 1891, с. 92–93). Отже, частина української політичної еліти не була готова до порозуміння з поляками і, відповідно, не приймала депутатів, які здобули мандати з допомогою Центрального комітету польського.

Австрійський парламент відігравав для національно-культурного розвитку українців кінця XIX ст. надзвичайно важливу роль, оскільки став одним з плацдармів боротьби за втілення положень «нової ери». Політики прагнули здобути депутатські

мандати, щоб боротися за відкриття українських кафедр в університетах, створення утравквістичних гімназій та шкіл. За нашими підрахунками, депутати-народовці в Палаті послів 10 разів піднімали питання україномовної освіти в Галичині. За твердженням О. Аркуші, українці в парламенті займали помірковану позицію, очікуючи виконання умов «нової ери» (Аркуша та ін., 2016, с. 81). Водночас Г. Біндер зазначив, що за період 1891–1893 рр. у Палаті послів не було жодного антипольського виступу, здійсненого українцями, що свідчило про дотримання умов угоди (Binder, 2006, s. 132). З іншого боку, в Палаті послів австрійського парламенту протягом каденції 1891–1897 рр. склалася особлива ситуація, коли не було сформовано ані коаліцію, ані опозицію. Усі парламентські фракції, в т. ч. Руський клуб, дотримувалися політики «вільної руки», тобто могли почергово підтримувати або виступати проти законодавчих ініціатив уряду.

Проявом польсько-українського порозуміння в Галичині на початку 1890-х рр. була неофіційна (закулісна) домовленість депутатів Руського клубу та Польського кола, укладена у квітні 1891 р., суть якої зводилася до того, що поляки гарантували одне місце для українського посла в парламентському комітеті у випадку, якщо він буде складатися з більш як 24-х членів. У рейхсраті на постійній основі діяло декілька десятків комітетів, які займалися різного роду проблемами – від складання бюджету та проведення виборчої реформи до призначення державних нагород і допомоги населенню для ліквідації весняних повеней. Наявність «свого» представника у комітеті давала значні переваги депутатам, допомагала більшою мірою впливати на складання законодавчих актів (Барвінський, 2010, с. 393). Саме завдяки цій домовленості Ю. Романчука було додатково обрано 6 грудня 1893 р. до складу виборчого комітету (*Index zu den stenographischen Protokollen*, 1897, s. 581).

Виступаючи з трибуни Палати послів в умовах «нової ери», українські депутати прагнули продемонструвати свою лояльність та підтримку австрійському уряду. Зокрема, 19 червня 1891 р. виступив Ю. Романчук як голова Руського клубу під час дискусії про формування державного бюджету. Політик заявив, що підтримає закон про бюджет, зважаючи «не на склад уряду, який русинів не задовольняв, але на вірність імператорові і державі»

(«Národní lístu», 1891, s. 1–2). Однак австрійський уряд не поспішав з виконанням «новоєрівських» обіцянок, тому 3 травня 1892 р. Руський клуб зібрався на нараду, щоб домовитися про подальші кроки. Депутати дійшли згоди на зустрічі з міністром освіти Пауль фон Гаучем та міністром-президентом графом Едуардом Таффе. Представниками українців стали послы К. Охримович та К. Мандичевський. Основні вимоги, які виголосили українці, можна звести до необхідності відкриття найближчим часом Коломийської гімназії і заснування кафедри історії України у Львівському університеті. Е. Таффе відповів, що вимоги українців виконає намісник краю граф К. Бадені (Барвінський, 2010, с. 502). Гімназія в Коломиї була заснована імператорським указом 4 вересня 1892 р.

О. Барвінський спробував 3 і 8 лютого 1893 р. розширити умови «нової ери» в двох виступах у парламенті. Депутат вимагав відкриття у Львівському університеті медичної та педагогічної кафедр з українською мовою викладання. Міністр освіти П. фон Гауч запевнив, що врахує побажання О. Барвінського (Барвінський, 2010, с. 510–511). Дипломатична відповідь міністра свідчила про неготовність австрійського уряду йти на значні поступки в національно-культурному плані. Однак після відкриття кафедри загальної історії та історії країн Східної Європи наприкінці 1892 р. О. Барвінський вважав за потрібне офіційно заявити про подальші домагання українців.

Неоднозначна оцінка функціонування «нової ери» тогочасними політиками та високі очікування призвели у 1893 р. до розколу в таборі народовців, що відбувся і в парламенті. Поступово сформувалися два політичні табори. Прихильники «нової ери» в парламенті гуртувалися навколо О. Барвінського, а противники – Ю. Романчука. Останній виступив 15 грудня 1893 р. в Палаті послів, оголосивши недовіру до новоствореного уряду Альфреда Віндішгерца. Заява Ю. Романчука викликала обурення О. Барвінського, який звинувачував голову Руського клубу в прийнятті рішення особисто, без погодження з іншими членами української парламентської фракції (*Stenografische Protokolle*, 1894a, s. 12201–12204).

Ситуація навколо українського представництва ускладнювалася. 14 березня 1894 р. чеський посол Густав Айм звинуватив

українців у надмірній співпраці з Польським колом: «Хто сам робить ся черваком, нехай не жалуєть ся, коли його топчуть». Насправді чехи прагнули приєднати українців до «слов'янської опозиції» – неформального об'єднання чеських, словенських і хорватських депутатів, що мало на меті об'єднати всіх слов'ян в парламенті. Проти аргументації Г. Айма виступив 15 березня А. Вахнянин, емоційно заявивши, що чехи ніколи не хотіли підтримали прагнень українців (*Stenografische Protokolle*, 1894b, s. 12730).

Заява А. Вахнянина викликала спротив з боку голови Руського клубу Ю. Романчука. Він взяв участь у дискусії та заявив, що позиція українського депутата не відповідає поглядам усіх членів Руського клубу (*Stenografische Protokolle*, 1894b, s. 12731). У кінцевому результаті віцепрезидент закрити дискусію з метою припинити конфлікт між депутатами. Газета «Діло» висловила занепокоєння постійними конфліктами, через що страждала репутація українського представництва («Діло», 1894, с. 1). Чеський часопис «*Národní listy*», зі свого боку, писав про «бурю незгод» між українцями в Палаті послів, яких парламент не бачив довгий час («*Národní listy*», 1894, s. 2).

Відповідно до австрійського законодавства, кожного року під час літніх канікул рейхсрату відбувалися засідання за участю представників парламентів двох частин імперії: австрійської та угорської. Потрапити до складу делегації було надзвичайно важко, оскільки вона формувалася з керівників та авторитетних політиків найбільших парламентських фракцій. Однак, починаючи з 1891 р., українці мали по одному депутату кожного року до закінчення каденції 22 січня 1897 р. Спочатку в 1891, 1892 та 1893 рр. у складі делегації був К. Мандичевський, а пізніше, після відходу від «нової ери» частини депутатів, прихильник продовження угодовського курсу О. Барвінський – у 1894, 1895 і 1896 рр. (*Index zu den stenografischen Protokollen*, 1897, s. 34, 389).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Протоколи засідань австрійського парламенту та наявні спогади підтверджують значний вплив політики «нової ери» на діяльність українського представництва. Польсько-українське порозуміння проявилось ще під час парламентських виборів у березні 1891 р., коли народовці здобули сім депутатських мандатів. У роботі

українських депутатів VIII каденції можна виділити два періоди. Перший (1891 – грудень 1893 рр.) характеризувався повною підтримкою угоди всіма народовськими послами, виголошення поміркованих вимог, відсутність критики на адресу уряду. Другий (грудень 1893 – січень 1897 рр.) – поділ на два ворожі табори, наявність конфліктів, що регулярно відбувалися у залі засідань Палати послів. Переломною подією став виступ Ю. Романчука 15 грудня 1893 р., коли депутат заявив про недовіру уряду, що автоматично означало про відхід від «нової ери». Кінцем другого етапу став розпуск парламенту 21 січня 1897 р., після закінчення шестирічного терміну. Політика «нової ери» мала позитивний вплив, оскільки привела до парламенту молоду генерацію українських політиків, які прагнули активізувати національний розвиток рідного народу. Перспективи подальших наукових досліджень пов'язані із з'ясуванням ставлення до політики «нової ери» депутатів інших фракцій парламенту, характеристикою її впливу на українських студентів у Відні тощо.

Джерела та література

- Аркуша, О., Кондратюк, К., Мудрий, М., & Сухий, О. (2016). *Час народів. Історія України XIX століття*: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка.
- Барвінський, О. (2010). *Спомини з мого життя*. А. Шацька (Упоряд.); Л. Винар & М. Жулинський (Ред.). Київ: ВД «Стилос».
- Бойко, Н. (2019). О. Кониський та О. Барвінський: до історії співпраці. *Слово і час*, 6, 85–94. doi: <https://doi.org/10.33608/0236-1477.2019.06.85-94>.
- Діло. (1894, 5 (17) марта). 52, с. 1.
- Капушак, Я., & Королько, А. (2019). Українська громада міста Станиславова у виборчому русі в Галичині (кінець XIX – початок ХХ ст.). *Галичина*, 32, 9–23. doi: <https://doi.org/10.15330/gal.32.9-23>.
- Левицький, К. (1926). *Історія політичної думки галицьких українців 1848–1914. На підставі споминів*. Львів: З друкарні оо. Василян у Жовкві.
- Народ. (1891, 15 марта). 6, 92–93.
- Чорновол, І. (2000). *Польсько-українська угода 1890–1894 рр.* Львів: Львівська академія мистецтв.
- Binder, H. (2006). UkrainiŃskie przedstawicielstwo w austriackiej Izbie Posłów, 1879–1918. *UkrainiŃskie tradycje parlamentarne, XIX–XXI wiek* (s. 126–162). Kraków: Historia Iagellonica.

- Index zu den stenographischen Protokollen des Abgeordnetenhauses des österreichischen Reichsrathes und zu den Beilagen derselben.* (1897). Wien: Aus der kaiserlich-königlichen Hof- und Staatsdruckerei.
- Národní listy.* (1891, 20. Června). 168, s. 1–2.
- Národní listy.* (1894, 16. března). 72, s. 1–2.
- Stenografische Protokolle über die Sitzungen des Hauses der Abgeordneten des österreichischen Reichsrathes in den Jahren 1893 und 1894.* (1894a). (Band X, s. 11303–12420). Wien: Aus der kaiserlich-königlichen Hof- und Staatsdruckerei.
- Stenografische Protokolle über die Sitzungen des Hauses der Abgeordneten des österreichischen Reichsrathes in den Jahren 1893 und 1894.* (1894b). (Band XI, s. 12421–13814). Wien: Aus der kaiserlich-königlichen Hof- und Staatsdruckerei.

References

- Arkusha, O., Kondratiuk, K., Mudryi, M., & Sukhyi, O.** (2016). *Chas narodiv. Istoriiia Ukrainy XIX stolittia [Time of nations. History of Ukraine of the XIX century]*. Lviv: LNU imeni Ivana Franka [in Ukrainian].
- Barvinskyi, O.** (2010). *Spomyny z moho zhyttia [Memories from my life]*. A. Shatska (Comp.); L. Vynar & M. Zhulynskyi (Eds.). Kyiv: VD «Stylos» [in Ukrainian].
- Boiko, N.** (2019). O. Konyskyi ta O. Barvinskyi: do istorii spivpratsi [O. Barvinskyi and O. Konyskyi: on History of Cooperation]. *Slovo i chas – Word and Time*, 6, 85–94. doi: <https://doi.org/10.33608/0236-1477.2019.06.85-94> [in Ukrainian].
- Dilo [Work]*. (1894, March 5 (17)). 52, p. 1 [in Ukrainian].
- Kapushchak, Ya., & Korolko, A.** (2019). Ukrainaska hromada mista Stanyslavova u vyborchomu rusi v Halychyni (kinets XIX – pochatok XX st.) [Ukrainian community of the city of Stanyslaviv in electoral movement in Galicia (end XIXth – beginning of the XXth century)]. *Halychyna – Galicia*, 32, 9–23. doi: <https://doi.org/10.15330/gal.32.9-23> [in Ukrainian].
- Levytskyi, K.** (1926). *Istoriiia politychnoi dumky halytskykh ukrainsiv 1848–1914. Na pidstavi spomyniv [History of political thought of Galician Ukrainians 1848–1914. Based on memories]*. Lviv: Z drukarni oo. Vasyliian u Zhovkvi [in Ukrainian].
- Narod [Folk]*. (1891, March 15). 6, 92–93 [in Ukrainian].
- Chornovol, I.** (2000). *Polsko-ukrainska uhoda 1890–1894 rr. [Polish-Ukrainian agreement of 1890–1894]*. Lviv: Lvivska akademiia mystetstv [in Ukrainian].

- Binder, H.** (2006). *Ukraińskie przedstawicielstwo w austriackiej Izbie Posłów, 1879–1918* [Ukrainian representation in Austrian House of Ambassadors, 1879–1918]. *Ukraińskie tradycje parlamentarne, XIX–XXI wiek – Ukrainian parliament traditions in XIX–XX centuries* (pp. 126–162). Kraków: Historia Jagellonica [in Polish].
- Index zu den stenographischen Protokollen des Abgeordnetenhauses des österreichischen Reichsrathes und zu den Beilagen derselben* [Index to the stenographic minutes of the House of Ambassadors of the Austrian Reichsrat with appendices]. (1897). Wien: Aus der kaiserlich-königlichen Hof- und Staatsdruckerei [in German].
- Národní listy* [Folk letters]. (1891). 168, pp. 1–2 [in Czech].
- Národní listy* [Folk letters]. (1894). 72, pp. 1–2 [in Czech].
- Stenografische Protokolle über die Sitzungen des Hauses der Abgeordneten des österreichischen Reichsrathes in den Jahren 1893 und 1894* [Stenographic minutes of the meetings of the House of Ambassadors of the Austrian Reichsrat in 1893 and 1894]. (1894a). (Vol. X, pp. 11303–12420). Wien: Aus der kaiserlich-königlichen Hof- und Staatsdruckerei [in German].
- Stenografische Protokolle über die Sitzungen des Hauses der Abgeordneten des österreichischen Reichsrathes in den Jahren 1893 und 1894* [Stenographic minutes of the meetings of the House of Ambassadors of the Austrian Reichsrat in 1893 and 1894]. (1894b). (Vol. XI, pp. 12421–13814). Wien: Aus der kaiserlich-königlichen Hof- und Staatsdruckerei [in German].

Стаття надійшла до редакції 01.09.2021 р.
Стаття рекомендована до друку 18.10.2021 р.